

УДК 338.48(477)

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Руслан Лупак; Вероніка Тарасюк; Христина Вархоляк

Львівський торговельно-економічний університет, Львів, Україна

Резюме. Узагальнено важливість розвитку туристичної діяльності для економіки країни та все більшу популярність фестивального туризму в контексті проведення музичних, гастрономічних та етнофестивальних заходів. З'ясовано концептуальні характеристики фестивального туризму, що потребують поглибленішого наукового дослідження. Перелічено економічні переваги кожного із напрямів фестивального туризму та їх взаємозв'язки з іншими економічними процесами. Звернуто увагу на маркетингові, технологічні, соціальні, історичні та інші особливості їх формування й поступального зростання. Визначено особливості (в контексті задоволення суспільних потреб, формування нових напрямів туристичної культури, розвитку економічно-ресурсних можливостей, розширення міждержавних зв'язків, впровадження прогресивних технологій) та фактори (демографічні, економічні, політичні, техніко-технологічні, соціально-психологічні, організаційно-культурні) розвитку музичного, гастрономічного та етнічного фестивального туризму. Надано характеристики заходів фестивального туризму в Україні та окремих європейських країнах, зокрема врахувавши кількість фестивалів, їх відвідувачів, середню ціну квитка та сезонність проведення. Визначено передумови сформованої суттєвої різниці між організацією туристичної діяльності в Україні та групою європейських країн. Наголошено на обов'язковому формуванні та реалізації туристичної політики на державній основі, що включатиме створення розгалуженої інституціональної мережі органів регулювання туристичної діяльності, у тому числі стосовно фестивального туризму. Доведено, що вирішення проблем у туристичному комплексі позитивно впливає на економічну безпеку країни і вимагає обґрунтованого вибору напрямів розвитку відповідної галузі. Обґрунтовано переваги проведення спільних (музичного, гастрономічного, етнічного) фестивалів, що може сформувати новий напрям туристичної культури. Зроблено висновок, що організація та проведення фестивалів створює широкий набір можливостей для розвитку територій у рамках чого відбувається покращення ринкової інфраструктури, пришвидшуються темпи інформаційно-технологічного розвитку, підвищується ділова активність населення.

Ключові слова: фестивальний туризм, туристична діяльність, етнічний туризм, гастрономічний туризм, музичний туризм.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.030

Отримано 26.07.2020

UDC 338.48(477)

ASPECTS OF FESTIVAL EVENTS TOURISM DEVELOPMENT

Ruslan Lupak; Veronika Tarasyuk; Khrystyna Varkholyak

Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine

Summary. The importance of tourism development for the country's economy and the growing popularity of festival events tourism in the context of music, gastronomic and ethno-festival events is summarized. The conceptual characteristics of festival events tourism that require in-depth research are clarified. The economic advantages of each direction of festival event tourism and their interrelation with other economic processes are listed. Special attention is paid to marketing, technological, social, historical and other features of their formation and progressive growth. Peculiarities (in the context of meeting social needs, formation of new directions of tourist culture, development of economic and resource opportunities, expansion of interstate relations, introduction of advanced technologies) and factors (demographic, economic, political, technical-technological, social-

psychological, organizational- cultural) of the development of music, gastronomic and ethnic festival tourism are determined. The characteristics of festival events tourism in Ukraine and certain European countries are given, particularly, taking into account the number of festivals, their visitors, the average ticket price and seasonality. The preconditions of the formed significant difference between the tourist activity organization in Ukraine and the group of European countries are determined. The required formation and implementation of tourism policy on the state basis, including the creation of extensive institutional network of tourism regulators, particularly festival events tourism are emphasized. It is proved that problems solution in the tourist complex has positive effect on the economic security of the country requiring a reasonable choice of the relative areas of industry development. The advantages of holding joint (music, gastronomic, ethnic) festivals are substantiated, forming at the same time new direction of tourist culture. It is concluded that organization and running of festival events create a wide range of opportunities for the territories development improving the market infrastructure, accelerating the rate of information technology development and increasing business activity.

Key words: festival events tourism, tourist activity, ethnic tourism, gastronomic tourism, music tourism.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.030

Received 26.07.2020

Постановка проблеми. Спрощення візових режимів, збільшення масштабів кооперативного бізнесу, посилення міждержавних зв'язків створює сприятливі передумови для інтенсивного розвитку туристичної галузі. В окремих країнах туристична діяльність забезпечує головні бюджетні надходження, в інших – активно стимулює розвиток матеріального виробництва, споживчих послуг тощо. Це вимагає створення нових напрямів туризму, що дозволятимуть з вищою ефективністю використовувати соціально-економічний потенціал країни. Йдеться про розвиток фестивального, сільського, екологічного, освітнього, релігійного, дитячого туризму.

Відзначимо високий поступ фестивального туризму, який поєднує у собі музичні, гастрономічні та етнофестивальні заходи. Фестивальний туризм прийнято розглядати стосовно організації короткотривалих пізнавальних подорожей із метою відвідування періодичних подій (музичних концертів, релігійних святкувань, етнічних карнавалів, парадів субкультур). Цей напрям у туризмі з'явився відносно недавно і ще не закріпився так міцно в Україні, як в інших країнах. Наприклад, у Німеччині («Октоберфест»), Італії («Венеціанський карнавал»), Франції («Божоле») значно відоміші, ніж українські фестивалі та вже пройшли період становлення у свідомості міжнародного суспільства і від яких отримують значні грошові доходи. Окрім комерційних переваг, такий вид туризму виконує важливі соціальні, пізнавальні та інші важливі функції для країни й забезпечення його функціонального розвитку стає актуальнішим завданням для системи державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток економічної науки передбачає утвердження нових видів споживчих послуг, зокрема й у туристичній сфері. Неможливо стверджувати про сформованість теоретико-прикладної, методологічної, інформаційно-аналітичної бази у забезпеченні розвитку туризму. Особливо це засвідчується інтенсивними змінами у міжнародній економіці, в яких основний аспект концентрується навколо пошуку прогресивних способів ефективного використання наявного ресурсного потенціалу. Виділимо праці у сфері досліджень розвитку туристичної галузі таких вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, як С. Белікової, З. Варналія, Т. Васильціва, О. Власюка, В. Волошина, Т. Городньої, Б. Джі, О. Ільчук, О. Ляш, Я. Качмарика, Д. Огілві, Ю. Парфіненка, Г. Почепцова, Д. Траута, О. Рудковського, А. Фірюліної, М. Флейчук, А. Шехлович та ін.

Щодо дослідження фестивального туризму здебільшого виділяють положення класифікаційного, порівняльного, оцінювального характеру. Втім вони мають обмежений концептуальний зміст, не поєднуються і часто суперечливі. Низка науковців розглядають фестивальний туризм як короткотривалу подію, яка організовується для вирішення окремих завдань і більше приділяють уваги його комерційним перевагам. Досягнення необхідних комерційних результатів часто тривале і не виправдовує

інвестиційних очікувань. Тому у визначенні концептуального змісту фестивального туризму варто акцентувати увагу на передумовах його сформованості, особливостях розвитку, що у підсумку дозволить більш ґрунтовніше розглядати його переваги та недоліки. Практичність наукових доводів посилюватиметься в міру порівнянь фестивальних подій за країнами, формами, періодичністю проведення та іншими ознаками.

Метою статті є наукове обґрунтування особливостей, факторів та концептуальних тенденцій розвитку фестивального туризму, в тому числі в Україні, та здійснення його порівняння в розрізі окремих європейських країн.

Постановка завдання. Розвиток туризму вимагає сформованості середовища, в якому діятимуть економічні, інституціональні, інвестиційні та інші принципи функціонування. Для фестивального туризму окрім загальноприйнятих тенденцій у туристичній діяльності характерно враховувати етнічні, релігійні, культурно-масові та інші особливості розвитку, що й відрізняє його від інших видів туризму. Для узагальнення тенденцій розвитку фестивального туризму варто порівняти його за окремими територіями в розрізі набору показників (частота проведення, кількість відвідувачів, середня ціна квитка, сезонність тощо).

Виклад основного матеріалу. Все більше туристична сфера починає видозмінюватися та ширше враховувати особливості громадського відпочинку. Виникнення окремих напрямів туризму, про що вже стверджувалося, в основному визначається економічними передумовами, від яких й формуються стандарти надання туристичних послуг.

Економічною основою фестивального туризму є формування нових моделей використання грошового капіталу спільно з утвердженням прогресивної туристичної культури. Один з них – етнокультурний напрям, який передбачає проведення як фестивалів, так і інших культурно-пізнавальних заходів. Вже давно фактор культури споріднений із формуванням доданої вартості й це лише посилює інвестиційну привабливість фестивального туризму.

Перевагами фестивального на відміну від інших напрямів туризму є його історична сформованість, яка присутня в усіх нових проявах такого туризму. Очевидно, що фестивальний туризм вже давно став популярним товаром із вагомим впливом на вартість інших туристичних продуктів, а за окремими випадками сформувалася висока залежність від нього. В рамках музичних фестивалів проводиться популяризація нових торговельних марок музичних інструментів, нових інтерактивних платформ при прослуховуванні музичної продукції. Гастрономічний туризм слугує базовим майданчиком для представлення кулінарної продукції з часто не сумісних між собою інгредієнтів. Етнічний дозволяє відродити забуту історію та сформувати новий етап розвитку сучасної громадської культури.

Організація фестивалів (музичних, етнічних, гастрономічних) розглядається як інструмент покращення економічної ситуації в країні, що впливає на сферу зайнятості та підвищує загальний рівень добробуту населення. Існуючи в середовищі факторів фестивального туризму, окремо взяті його напрями утворюють як спільні, так і свої власні особливості (рисунки 1).

Фестивальний туризм відрізняється від інших напрямів туризму, зокрема через, з одного боку, звужений характер обслуговування зацікавлених осіб, а, з другого, – враховуючи індивідуальні уподобання населення, формує нову культуру в суспільстві й, у підсумку, нову модель економічних взаєморозрахунків. Особливо цікаво, коли організаторам фестивального туризму вдається поєднати окремі його напрями в одній територіальній локації й запропонувати комплексний туристичний продукт, можна

розраховувати на успішний ринковий вихід нових туристичних продуктів та їх майбутню швидку популяризацію.

Очевидно, що все це потребує як значних інвестиційних вкладень, так і часу для формування нових уподобань населення та його готовності до споживання такої продукції. Часто реалізація фестивалів не має достатнього економічного результату, що більшою мірою й призводить до відмови від їх наступного проведення. В основному інвестування розвитку фестивального туризму відбувається за рахунок комерційних структур, які завдяки масштабним рекламним заходам можуть збільшити обсяг продажів власної продукції або за рахунок бюджетного фінансування, в рамках якого органи місцевого самоврядування поряд із розвитком культурного виховання населення розширюють власний політичний вплив на громадськість [7, с. 56–59].

Особливості фестивального туризму: (1) формування етнічної та гастрономічної культури, поява фестивалів національних страв; розвиток музичної, гастрономічної та етнічної фестивальної культури; розширення можливостей продажу гастрономічних товарів; (2) задоволення продовольчих потреб груп населення з різними музичними уподобаннями; музичний супровід гастрономічних та етнічних фестивалів; (3) проведення фестивалів етнічної музики; представлення на етнічних фестивалях традиційних музичних інструментів різних країн та народів.

Фактори фестивального туризму: (4) демографічні (чисельність населення та їх віковий поділ, поділ за статтю, особливості територіального розміщення) (5) економічні (суспільно-економічний устрій, трудова діяльність, рівень добробуту населення, якість надання освітніх послуг); (6) політичні (паспортний і митний режими, внутрішня політика, зовнішньополітичні відносини у сферах економіки та іншого співробітництва), (7) техніко-технологічні (масштаби застосування технологій, розвиток ринкової інфраструктури, розвиток засобів комунікацій та зв'язку), (8) соціально-психологічні (релігія, традиції, стереотипи); (9) організаційно-культурні (поширення принципів духовної культури).

Рисунок 1. Особливості та фактори розвитку фестивального туризму (узагальнено автором)

Figure 1. Features and factors of festival events tourism development [generalized by the author]

Існує значна кількість вже дієвих форматів проведення фестивального туризму, в тому числі й в Україні (таблиця 1). Але масштаби їх проведення є не такі, як у європейських країнах, що вимагає від як комерційних структур, так і виконавчих органів влади більшого капітального інвестування та розширення інформаційно-комунікаційних зв'язків із населенням. Утім очікувати інтенсивне зростання масштабів фестивального туризму не доводиться, адже в міру відсутності нині відповідних програмних документів, реалізація окремих проєктів не здатна забезпечити очікуваних результатів.

Таблиця 1. Характеристики заходів фестивального туризму в Україні та окремих європейських країнах (узагальнено автором)

Table 1. Characteristics of festival events tourism in Ukraine and certain European countries [generalized by the author]

Фестивалі	Кількість проведених фестивалів	Кількість відвідувачів за один захід, тис осіб	Середня ціна квитка (євро)	Сезони проведення
<i>Музичні</i>				
«Atlas weekend» (Україна)	5	20	75	Літо
«Rock am ring» (Німеччина)	33	150	300	Літо
«Primavera Sound» (Іспанія)	25	190	195	Літо
<i>Гастрономічні</i>				
«Львівський фестиваль кави» (Україна)	12	3	2	Осінь
«Oktoberfest» (Німеччина)	186	7200	26	Осінь
La Tomatina (Іспанія)	40	40	14	Літо
<i>Етнічні</i>				
«Жнива» (Україна)	4	4	5	Літо
«Schutzenfest» (Німеччина)	70	1500	30	Літо
«Sitges» (Іспанія)	48	300	35	Літо

Наразі сформувалися негативні передумови для розвитку в Україні фестивального туризму і, при цьому, у таких ствердженнях не враховуємо сьогоденну світову епідеміологічну ситуацію. Звернімо увагу на те, що в Україні зменшується кількість суб'єктів туристичної діяльності. Лише за 2015–2019 рр. загальна кількість суб'єктів зменшилася на 19,6% та за останній рік спад становив 5,4%. Наймасштабніше скорочення відбулося в чисельності туроператорів – практично на третину (30,5%), що особливо негативно, адже це великі оператори туристичного ринку, діяльність яких найпрозоріша (повністю представлена з юридичних осіб), дотична до обслуговування якнайширшого кола споживачів туристичних послуг, пов'язана з оперуванням великими обсягами фінансових ресурсів, співробітництвом з найбільшими світовими туристичними операторами та безпосередньо курортами [4, с. 18–20]. А це виражено демонструє суттєві відмінності у розвитку фестивального туризму України в порівнянні з іншими країнами.

В Україні існують усі можливості для забезпечення безпеки розвитку туристичної галузі в умовах гібридних загроз. Активне стимулювання фестивального туризму повинно бути сконцентроване на використанні переваг та специфічних тенденцій у споживчих настроях громадян України щодо організації відпочинку в межах країни. Доречно розширити сфери використання фіскальних методів у туристичній галузі, що стосуватимуться заохочення туристичних операторів, які орієнтовані на соціальний туризм [2, с. 13–14]. Наразі в Україні відсутня практика реалізації пілотних проєктів (у тому числі з використанням ресурсів міжнародних фондів фінансової допомоги), одночасно популяризуючи туристично-рекреаційні можливості регіонів України за кордоном, а натомість продовжуються розроблятися і реалізовуватися державні та місцеві програми розвитку внутрішнього туризму [1, с. 189–202; 6, с. 95–99].

Звичайно, основним чинником поліпшення ситуації у сфері внутрішнього туризму в Україні є стабілізація економічної та військово-політичної ситуації, наслідком чого стане покращання споживчих настроїв та зростання платоспроможного попиту населення на відпочинок. Позитивні зміни та стабілізація ситуації в регіонах також істотно покращать туристичний імідж нашої країни й на світовому ринку туристичної індустрії та забезпечать зростання обсягів іноземних туристів.

В економіці розвинених країн туризм, у тому числі фестивальний, все більше залежить і часто перетворюється у чинник лобіювання економічних, інвестиційних, культурних, політичних та інших загальнодержавних інтересів. А це вимагає проводити власну, відрізняючись від вже існуючих форм, туристичну політику, виходячи з особливостей ресурсного потенціалу країни, особливостей соціально-економічного розвитку, міжнародних вимог та управлінського досвіду в цій сфері [8, с. 154–177]. Задля реалізації дієвої практики товаризації туристичних фестивальних продуктів у країнах з розвиненими туристичними потоками прослідковується обов'язкове формування та реалізація туристичної політики на державній основі з умовою створення певного керуючого органу. Основним завданням таких органів є забезпечення поступального розвитку туризму, залучення іноземних туристів та відповідних фінансових надходжень, розроблення нових туристичних маршрутів тощо.

Безперечно, що вирішення проблем у туристичному комплексі, враховуючи особливості фестивального туризму, позитивно впливає на економічну безпеку країни. Це вимагає досить обґрунтованого вибору напрямів його розвитку. Йдеться про підвищення рівня економічної безпеки туристичної галузі на основі здійснення ефективного інвестування шляхом поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному рівні, максимально ефективного використання економічного потенціалу галузі в інтересах населення та держави [3, с. 34–35; 5, с. 208–224]. Очевидно, що сформованість інвестиційного середовища дозволяє пришвидшити вирішення низки проблем при забезпеченні розвитку фестивального туризму, а саме зниження безробіття, підвищення кваліфікації та продуктивності праці, збільшення капіталовкладень, запровадження нових технологічних розроблень тощо.

Відзначимо й інше щодо розвитку туристичного комплексу. Зокрема його забезпечення в ході раціонально сформованої системи державного регулювання може зумовити вирішення низки важливих соціально-економічних проблем. Йдеться про стабілізацію та адаптацію економіки країни до глобальних тенденцій, які все більше посилюються, а особливо із загостренням епідеміологічної ситуації. Щодо України особливо актуально й до гібридних загроз, інтенсивність яких щороку лише посилюється й формування збалансованого господарського комплексу має стратегічне значення для економічної безпеки [9, с. 305–356]. Однією із особливостей фестивального туризму є його здатність через канали суспільного інформаційного обміну досить швидко формувати нові форми поведінки в середовищі ринкових та громадських відносин. Все

це дозволяє якісніше підтримувати достатній рівень суспільного господарського порядку в економічній системі країни. Також варто стверджувати й про прямий вплив туристичного комплексу, зокрема в контексті розширення масштабів фестивального туризму, створення ринкових умов ефективного функціонування та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку як національної економіки, так і суспільства загалом.

Висновки. Фестивалі (музичні, гастрономічні та етнічні) вже давно стали інструментом інвестиційної привабливості країни, підприємства чи окремих громад. Організація та проведення фестивалів створює додаткові економічні можливості для розвитку територій, у рамках чого підвищується рівень зайнятості населення, покращується інфраструктура територій, посилюється інвестиційний, інноваційно-технологічний, інформаційно-комунікаційний розвиток тощо. Все популярнішими видами фестивального туризму є музичні, гастрономічні та етнічні заходи, що утворюють у синтезі спільні економічні особливості для розвитку та залежать часто від одних і тих факторів. До прикладу, синтез гастрономічного та етнічного туризму дає можливість для формування етнічної й гастрономічної культури та появи фестивалів національних страв; гастрономічного та музичного – задоволення продовольчих потреб груп населення з різними музичними уподобаннями; музичного та етнічного фестивалю – проведення фестивалів етнічної музики. Водночас фестивалі у контексті розвитку залежать від демографічних, економічних, політичних, техніко-технологічних, соціально-психологічних та організаційно-культурних факторів. Можливо й інші напрями туристичної діяльності перебувають у залежності від такої кількості факторів, але поєднання музичного, гастрономічного та етнічного заходів зменшує їх вплив і призводить до більшого, насамперед, економічного результату. Територіальним громадам чи окремим комерційним структурам варто відмовитися від проведення туристичних фестивалів за одним напрямом, а більше приділяти зусилля для їх об'єднаннях. А це створить початок для формування нової туристичної культури: починаючи від соціально-психологічного й закінчуючи техніко-технологічним відпочинком.

Conclusions. Festivals (musical, gastronomic and ethnic) have become the instrument of investment attractiveness of the country, enterprise or individual communities for a long time. The organization and running of festivals create additional economic opportunities for the territories development increasing the employment level, improving the territories infrastructure, strengthening the investment, innovation-technology, information-communication development etc. Such types of festival events tourism as musical, gastronomic and ethnic events, which form in synthesis common economic features for development and often depend on the same factors are becoming increasingly popular. For example, synthesis of gastronomic and ethnic tourism provides the opportunity for ethnic and gastronomic culture formation and the emergence of national dishes festivals; gastronomic and musical – meeting the food demands for groups with different musical tastes; music and ethnic festival – running ethnic music festivals. At the same time, festivals in the development context depend on demographic, economic, political, technical-technological, socio-psychological and organizational-cultural factors. Perhaps other areas of tourism depend on the same amount of factors, but the combination of musical, gastronomic and ethnic activities reduces their impact and results in greater, primarily economic results. We believe that local communities or individual commercial structures should refuse running tourism festivals in one direction, and make more efforts for their associations. And this will create the beginning for new tourist culture formation: from socio-psychological to technical and technological recreation.

Список використаної літератури

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: монографія. Київ: Альтерпрес, 2002. 320 с.

2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Аспекти безпеки розвитку туристичної галузі України в умовах гібридних загроз. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 11. С. 10–15. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.11.10>
3. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Державне регулювання розвитку туристичного комплексу як галузевий елемент системи економічної безпеки держави. Проблеми економіки. 2019. № 2. С. 31–38. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-31-38>
4. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Стан та тенденції розвитку туристичного комплексу в контексті забезпечення економічної безпеки України. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 17–25. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.9.17>
5. Городня Т. А., Щербак А. Ф. Економіка туризму: теорія і практика: навч. посіб. Київ: Кондор, 2012. 436 с.
6. Городня Т. А., Ільчук О. О. Сучасні аспекти становлення туристичних ресурсів. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. 2016. Вип. 50. С. 95–99.
7. Грицьку-Андрієш Ю. П., Бучко Ж. І. Фестивальний туризм в системі рекреаційно-туристської діяльності. Науковий вісник Чернівецького університету. 2010. Вип. 519–520. С. 56–60.
8. Туристичний імідж регіону: монографія / за ред. А. Ю. Парфінєнка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2011. 312 с.
9. Лупак Р. Л. Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації: монографія. Львів: Вид-во ННБК «АТБ». 2018. 527 с.

References

1. Beydyk O. O. (2002). *Rekreatsiyno-turystychni resursy Ukrayiny* [Recreational and tourist resources of Ukraine]. Kyiv: Alterpres. [In Ukrainian].
2. Vasylytsiv T. H., Lupak R. L., Rudkovskyy O. V., Byelikova S. O. (2019). *Aspekty bezpeky rozvytku turystychnoyi haluzi Ukrayiny v umovakh hibrnydykh zahroz* [Aspects of safety of development of tourist branch of Ukraine in the conditions of hybrid threats]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, No. 11, pp. 10–15. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.11.10>
3. Vasylytsiv T. H., Lupak R. L., Rudkovskyy O. V., Byelikova S. O. (2019). *Derzhavne rehulyuvannya rozvytku turystychnoho kompleksu yak haluzevyy element systemy ekonomichnoyi bezpeky derzhavy* [State regulation of the tourist complex as a sectoral element of the economic security of the state]. *Problemy ekonomiky*, No. 2, pp. 31–38. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-31-38>
4. Vasylytsiv T. H., Lupak R. L., Rudkovskyy O. V., Byelikova S. O. (2019). *Stan ta tendentsiyi rozvytku turystychnoho kompleksu v konteksti zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny* [Status and trends in the development of the tourist complex in the context of economic security of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, No. 9, pp. 17–25. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.9.17>
5. Horodnya T. A. (2012). *Ekonomika turyzmu: teoriya i praktyka* [Economics of tourism: theory and practice]. Kyiv: Condor. [In Ukrainian].
6. Horodnya T. A., Ilchuk O. O. (2016). *Suchasni aspekty stanovlennya turystychnykh resursiv* [Modern aspects of formation of tourist resources]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, Vol. 50, pp. 95–99.
7. Hrytsku-Andriyesh YU. P., Buchko ZH. I. (2010). *Festyvalnyy turizm v systemi rekreatsiyno-turyst'skoyi diyalnosti* [Festival tourism in the system of recreational and tourist activities]. *Naukovyy visnyk Chernivetskoho universytetu*, Vol. 519–520, pp. 56–60.
8. Parfinenko A. YU. (ed.) (2011). *Turystychnyy imidzh rehionu* [Tourist image of the region]. Kharkiv: KhNU V. N. Karazin. [In Ukrainian].
9. Lupak R. L. (2018). *Derzhavna polityka importozamishchaye v haluzi bezpeky ekonomichnu bezpeku Ukrayiny: priorytetnist ta instrumentariy diyalnosti* [State policy of import substitution in the system of economic security of Ukraine: priorities and implementation tools]. Lviv: ATN. [In Ukrainian].